

**УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ
КРАЇНИ, РЕГІОНУ, ПІДПРИЄМСТВА
В УМОВАХ КРИЗИ
(ВИРОБНИЧА, БУДІВЕЛЬНА
ТА ТРАНСПОРТНА ГАЛУЗІ)**

МОНОГРАФІЯ

Дніпро
Видавець Біла К. О.
2019

УДК
ББК

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної металургійної академії України
(протокол № 3 від 25.03.2019 р.)*

Рецензенти:

Демчук Н. І. – д-р. екон. наук, проф., Дніпровський державний аграрно-економічний університет;

Пирог О. В. – д-р. екон. наук, проф., Національний університет «Львівська політехніка»;

Череп О. Г. – д-р. екон. наук, проф., Запорізький національний університет.

Головний редактор:

Савчук Л. М. – канд. екон. наук, проф., Національна металургійна академія України.

Матеріали монографії подано в авторській редакції

*При повному або частковому відтворенні матеріалів даної монографії
посилання на видання обов'язкове*

*Відповідальність за представлені у виданні наукові доробки
та висловлені думки покладено на авторів*

У 67 **Управління** соціально-економічним розвитком країни, регіону, підприємства в умовах кризи (виробнича, будівельна та транспортна галузі) : моногр. / за ред. Л.М. Савчук. – Дніпро : Видавець Біла К.О., 2019. – 468 с.

ISBN 978-617-645-340-6

Монографія виконана в межах теми дослідження «Методологія соціально-економічного, інформаційного та науково-технічного розвитку регіонів, галузей виробництва, підприємств та їх об'єднань» (державний реєстраційний номер 0116U006782) та теми дослідження «Методологія управління підприємствами різних організаційно-правових форм та форм власності» (державний реєстраційний номер 0107U001146) і розрахована на широке коло вітчизняних фахівців, науковців. Представлено результати досліджень з теорії, методики та практики управління соціально-економічним розвитком країни, регіонів та підприємств в умовах кризи.

УДК

ISBN 978-617-645-340-6

© Колектив авторів, 2019

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
РОЗДІЛ 1. ІННОВАЦІЇ, ОСВІТА ТА ЕКОНОМІКА ЗНАНЬ ЯК ЕЛЕМЕНТИ АНТИКРИЗОВОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ КРАЇНИ	9
1.1 Модернизация економіки в условиях инновационного развития республики Казахстан	9
1.2 Баланс між державним та приватним фінансуванням вищої освіти в різних країнах світу	24
1.3 Економіка знань и когнитивная реиндустриализация как парадигма антикризисной программы	38
1.4 Підвищення ефективності кадрової роботи на основі використання моделі життєвого циклу працівника	48
РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТА ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ РЕГІОНІВ В УМОВАХ ПЕРМАНЕНТНОЇ КРИЗИ	56
2.1 Особливості управління соціально-економічним розвитком регіонів	56
2.2 Теоретико-методологічні аспекти проблеми економічної безпеки регіону	66
2.3 Проблеми забезпечення еколого-економічної безпеки регіону: рівні, сутність, складники	82
2.4 Сталий соціо-еколого-економічний розвиток регіонів у кризових умовах господарювання	91
РОЗДІЛ 3. АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ	105
3.1 Структурно-функціональна модель антикризового управління виробничим підприємством металургійної галузі	105

3.2	Методичні підходи до аналізу кризового стану та банкрутства підприємства	114
3.3	Основні напрямки формування ділової стратегії підприємства	130
3.4	Облік, оцінка та аналіз діяльності ПАТ «Мотор Січ» в умовах ризику та невизначеності	136
РОЗДІЛ 4. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА МОДЕЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА		146
4.1	Інновації як інструмент управління конкурентоспроможністю та сталим розвитком підприємства	146
4.2	Інноваційний розвиток підприємств в умовах цифровізації економіки	164
4.3	Сутність і значення інвестиційних проєктів та перспективні напрямки їх впровадження	170
4.4	Моделювання управління інвестиційними ресурсами підприємства в умовах невизначеності та кризи	180
РОЗДІЛ 5. ОЦІНЮВАННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ТА МОТИВУВАННЯ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ		194
5.1	Методичні підходи з економічного оцінювання систем адміністрування	194
5.2	Сучасні тенденції управління змінами в організації	212
5.3	Мотивування та інформаційне забезпечення управлінців, які формують і реалізують інноваційні програми на промислових підприємствах	219
5.4	Менторингова діяльність підприємств в умовах інноваційного розвитку: сутність, різновиди та принципи реалізації	235

5.5	Реалізація модельного експерименту аналізу попиту на продукцію ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод»	243
РОЗДІЛ 6. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ТА РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ		253
6.1	Формування методологічної платформи оцінювання економічної безпеки підприємств	253
6.2	Економічна безпека підприємств в контексті її діагностування	262
6.3	Розвиток ефективності екологічної безпеки на підприємстві	270
6.4	Основний капітал промислових підприємств: особливості формування, використання та управління	284
6.5	Проблемні аспекти економічної природи виробничих запасів та їх оцінки за сучасних умов господарювання	295
РОЗДІЛ 7. УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ		309
7.1	Економічні аспекти управління маркетинговою діяльністю підприємств	309
7.2	Стратегічний маркетинг у формуванні бізнес-цілей підприємства	321
7.3	Сегментування ринку інформаційних послуг як задача оцінки проектних рішень	329
РОЗДІЛ 8. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ		340
8.1	Інформаційне забезпечення управління конкурентоспроможністю будівельного підприємства	340

8.2	Організаційно-економічні важелі управління внутрішніми факторами, які впливають на конкурентоспроможність будівельного підприємства	352
8.3	Дієвість організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю будівельного підприємства на основі врахування впливу зовнішніх факторів	363
8.4	Перспективи забезпечення фінансової стійкості підприємств будівельної промисловості в умовах кризи	386
РОЗДІЛ 9. ТЕНДЕНЦІЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ СФЕРИ ТРАНСПОРТУ		401
9.1	Інноваційний розвиток національної транспортно-логістичної системи в Україні	401
9.2	Антикризове управління на транспортних підприємствах в умовах кризи	409
9.3	Стохастичне прогнозування компромісного забезпечення підприємства автомобілями з потрібною маневреністю	417
9.4	Основні напрямлення розвитку міжнародних комбінованих вантажних перевезень	435
9.5	Моніторинг економічної безпеки як інструмент антикризового управління на залізничному транспорті	445
АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ		462

8.4. Перспективи забезпечення фінансової стійкості підприємств будівельної промисловості в умовах кризи

В сучасних умовах наявності певної фінансової нестабільності спостерігається зменшення платоспроможності вітчизняних підприємств. Разом з тим, приймати рішення щодо фінансового оздоровлення та поліпшення фінансового становища варто за умови перших ознак погіршення фінансового становища.

На сьогодні існують різні підходи до визначення фінансової стійкості, які узагальнено в таблиці 1.

Таблиця 1. Визначення фінансової стійкості в літературі (складено на підставі [1-8])

Автор	Фінансова стійкість – це
Цал-Цалко Ю. С. [1, с. 327]	рівень забезпеченості потреб господарської діяльності фінансовими ресурсами щодо їх наявності, розміщення і використання
Базилінська О. Я. [2, с. 107]	залежність підприємства від ефективного управління фінансовими ресурсами, що характеризується оптимальною структурою активів, оптимальним співвідношенням власних і позикових коштів, активів та джерел їх фінансування
Васильченко Г. В. [3, с. 46]	сукупність процесів, які підпорядковуються системі принципів та методів розроблення і реалізації управлінських рішень, спрямованих на розвиток фінансових відносин суб'єкту господарювання, що визначаються формуванням, розподілом та використанням його фінансових ресурсів внаслідок ведення господарської діяльності
Гарасюк О. А., Богачевська К. В. [4, с. 231]	мистецтво забезпечення безперервної діяльності підприємства та наявності достатньої частки власних коштів, а також рівномірного їх використання, розміщення та накопичення для підтримання фінансової стійкості на довгостроковий період
Єлецьких С. Я. [5]	забезпечення такого стану фінансових ресурсів і активів, їх формування та розподілу, яка б дозволила підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності та забезпечення і підтримання його фінансової рівноваги
Кузенко О.Л. [6]	забезпечення такого стану фінансових ресурсів їх формуванням і розподілом, який дозволяє підприємству досягти необхідного рівня фінансової стійкості
Русіна Ю. О., Полозук Ю. В. [7]	більш узагальнена характеристика фінансового стану підприємства, тобто здатність суб'єкта господарювання розвиватися та функціонувати, забезпечувати фінансову незалежність та зберігати рівновагу своїх пасивів та активів, що гарантує інвестиційну привабливість та платоспроможність підприємства
Коробов М. Я. [8]	це розміщення фінансових ресурсів підприємства, а також відповідність параметрів діяльності підприємств критеріям позитивної характеристики фінансового стану

Зважаючи на наведені в таблиці 1 визначення сутності фінансової стійкості, можна зазначити, що фінансово стійким є таке підприємство, яке характеризується наступними ознаками:

- має високий рівень платоспроможності (здатності відповідати за своїми зобов'язаннями);

- має високий рівень кредитоспроможності (здатності платити за кредитами, виплачувати відсотки за ними і погашати їх точно в строк);

- має високий рівень рентабельності (здатність отримувати такий рівень прибутковості, який дозволяє нормально і стійко розвиватися, вирішуючи при цьому проблему взаємини акціонерів і менеджерів за рахунок підтримки на достатньому рівні дивідендів і курсу акцій підприємства);

- має високу ліквідність балансу (здатність покривати свої пасиви активами відповідної і перевищує терміновості перетворення їх на гроші).

На нашу думку це стан майна підприємства, що гарантує йому платоспроможність. Передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитись за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечити самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів [9].

Управління фінансовою стійкістю є одним з основних елементів фінансового менеджменту на підприємстві, необхідною передумовою стабільного розвитку підприємства.

На фінансову стійкість підприємства впливає значна кількість факторів, які частково або повністю залежать від підприємства.

Процес формування фінансової стійкості підприємства складається з трьох основних блоків [10]:

- інформаційний,

- діагностичний,

- заходи із забезпечення фінансової стійкості.

Інформаційна складова являє собою процес добору первинної інформації, її обробку та систематизацію й реалізується через моніторинг фінансового стану. Під моніторингом фінансового стану розуміють сукупність дій та

заходів, спрямованих на поточне спостереження за діяльністю підприємства.

Діагностичний блок складається з аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища, фінансової діагностики підприємства й формування висновку щодо стану фінансової стійкості. Системи оцінювання фінансової стійкості в багатьох методичних рекомендаціях мають аналітико-ретроспективний, ситуаційний характер і тим самим не дають уявлення про можливості відновлення платоспроможності підприємства, перспективи розвитку. Зарубіжні методики, засновані на мультиплікативному дискримінантному аналізі у сфері кризового розвитку, такі як моделі Альтмана, Таффлера, Спрингейта, Депаляна й інші, не враховують особливостей господарської діяльності конкретного суб'єкта господарювання й мінливих умов зовнішнього середовища, включаючи нестабільність розвитку багатьох вітчизняних підприємств і галузей. Деякі з них мають велику чутливість до зміни одного зі складових показників, що в кінцевому результаті позначається на адекватності результату.

Блок із забезпечення фінансової стійкості включає механізми залучення, розподілу, розміщення та відтворення фінансових ресурсів. І цей процес має розпочинатись з розробки фінансової стратегії, яка являє собою процес формування перспективного напрямку його розвитку на основі ефективного управління, формулювання довгострокових цілей, добір найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватне коригування управлінських рішень при зміні умов зовнішнього середовища. Ця діяльність вимагає визначення завдань, часового періоду, програми заходів фінансового оздоровлення, пріоритетних напрямів діяльності, критеріїв оцінювання досягнутих результатів.

Забезпечення належного рівня фінансової стійкості є одним із актуальних завдань для підприємств будівельної промисловості. Стан будівельного комплексу, який включає виробництво будівельних матеріалів, капітальне будівництво та галузі, що їх обслуговують, суттєво впливає на формування пропорцій і темпів розвитку країни. Промисловість будівельних матеріалів – важлива складова частина матеріально-технічної бази будівництва. Незважаючи на те, що у промисловому комплексі України частка будівельної промисловості ще не

значна (близько 6,5 % вартості валової продукції), будівельна індустрія є провідною галуззю, яка істотно впливає на структуру і функціонування всього суспільно-територіального комплексу України, оскільки тісно пов'язана з усіма галузями господарства [11].

Розвиток виробництва будівельних матеріалів зумовлює обсяги та прогрес капітального будівництва. Галузь ґрунтується на значних місцевих сировинних ресурсах (глини, кам'яні будівельні матеріали, вапняки тощо). Виробництво будівельних матеріалів є однією з галузей важкої промисловості та найважливішою складовою частиною будівельного комплексу. Промисловість будівельних матеріалів має багатогалузевий характер. Вона об'єднує галузі добувної промисловості (природний камінь та нерудні матеріали); переробної промисловості (азбоцементні вироби, збірний залізобетон та ін.); змішані підгалузі, які об'єднують добування та переробку сировини та матеріалів. Специфіку промисловості будівельних матеріалів визначає ще й така її особливість, як взаємозамінюваність продукції.

Основною продукцією промисловості будівельних матеріалів в Україні є швидкозастигаючий, декоративний та інші види цементу, великорозмірні хвилеподібні та плоскі азбестоцементні листи, азбестоцементні труби підвищеної напірності, кольорові керамічні плитки, керамічна сантехніка, теплозахисне, профільне та оздоблювальне скло, склоблоки, деталі з щільного та пористого силікатного бетону, тепло- і звукоізоляційні матеріали, полімерні будматеріали та ін.

Головні галузі виробництва будівельних матеріалів – цементна промисловість і виробництво будівельних конструкцій та деталей. Цементна промисловість – одна з найважливіших галузей промисловості будівельних матеріалів, підприємства якої виготовляють різні види цементу. Його використовують найбільше у виробництві бетонних та залізобетонних виробів і конструкцій, для виготовлення будівельних розчинів.

Заводи цементної промисловості розміщуються в районах видобутку сировини (вапняка, мергеля). На виробництво 1 т клінкеру (напівфабрикату цементу) потрібно 1,5 т карбонатних порід (мергелю, доломіту, вапняків, крейди) і майже 0,5 т глини [12-13].

Найбільші центри цементного виробництва України: Кривий Ріг, Дніпродзержинськ, Дніпро (Дніпропетровська обл.), Балаклея (Харківська обл.), Миколаїв (Львівська обл.), Здолбунів (Рівненська обл.), Ямниця (Івано-Франківська обл.), Кам'янець-Подільський (Хмельницька обл.), Ольшанка (Миколаївська обл.), Одеса [11].

В Україні існують три великі центри виробництва цементу:

- південно-східний (Харківська область),
- центральний (Дніпропетровська);
- західний (Рівненська, Івано-Франківська, Львівська та Хмельницька області).

Для цементної промисловості України характерна значна концентрація виробництва. В середньому одне підприємство може виробляти 1,3 млн. т цементу за рік [12].

Промисловість будівельних конструкцій та деталей об'єднує підприємства по виробництву збірного залізобетону, будівельних металевих конструкцій та столярних виробів, котрі, як правило, тяжіють до великих промислових центрів та вузлів, населених пунктів із значним обсягом житлового та громадського будівництва.

Оцінювання стану промисловості будівельних матеріалів передбачає дослідження таких показників [14, с. 167] :

- 1) обсяги випуску продукції;
- 2) частка промисловості в загальному випуску продукції (ВВП);
- 3) обсяг реалізації продукції галузі;
- 4) питома вага будівельних матеріалів у товарообігу промислової продукції;
- 5) зв'язок із іншими галузями;
- 6) кількість підприємств, що функціонують у межах галузі;
- 7) рентабельність підприємств.

На рис. 1 наведено індекси усієї промисловості, в тому числі добувної, з якого видно, що добувна промисловість та розроблення кар'єрів має таку ж динаміку зміни, як і промисловість в цілому. Динаміка добувної промисловості характеризується нижчими показниками порівняно із промисловістю в цілому. В цілому в добувній промисловості спостерігається спад виробництва, спричинений погіршенням ділової активності в будівельній галузі.

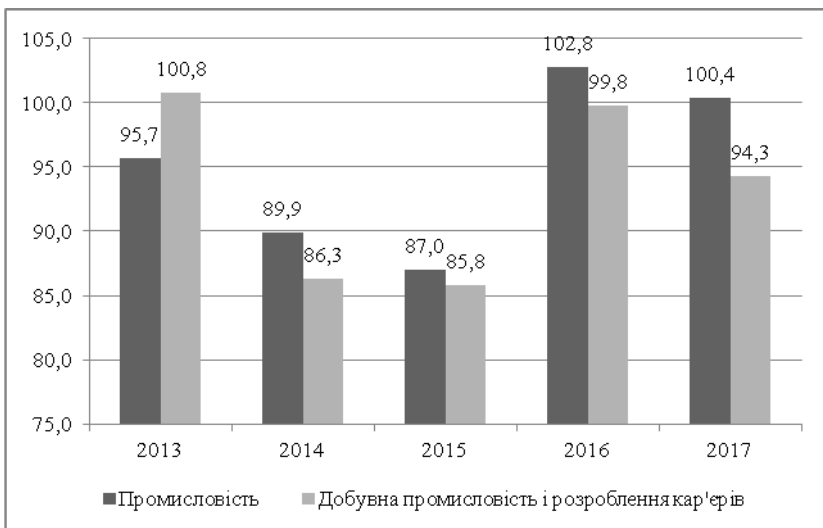

Рисунок 1. Порівняння індексів усієї промисловості України із добувною промисловістю та розробленням кар'єрів (складено за даними [15])

На рис. 2 наведено обсяги виробленої продукції (товарів, послуг) підприємств будівельної промисловості в цілому, в т. ч. з розподілом на великі, середні, малі за 2012-2017 рр. З рис. 2 видно, що в період 2012-2014 рр. в будівельній промисловості спостерігалось зростання обсягів виробленої продукції з 124096,3 млн. грн. в 2012 р. до 155559,4 млн. грн. в 2014 р.

При цьому, найбільшу частку продукції виробляли середні підприємства: в 2012 р. – на 73713,2 тис. грн., а в 2014 р. – на 89602,2 млн. грн. В 2015р. спостерігалось значне зменшення обсягів виготовленої продукції підприємствами промисловості, що спричинене погіршенням фінансово-економічного становища в країні в цілому. Протягом 2016-2017 рр. спостерігається певне позжавлення в будівельній промисловості та зростання обсягів виробництва з 136384,5 тис. грн. в 2015р. до 217464,3 млн. грн.

З рис. 2 видно, що змінилось співвідношення між підприємствами, які виготовляють продукцію будівельної промисловості за їх розмірами. Якщо в 2012 р. більшу частину продукції було виготовлено середніми підприємствами, то в 2017р. – малими.

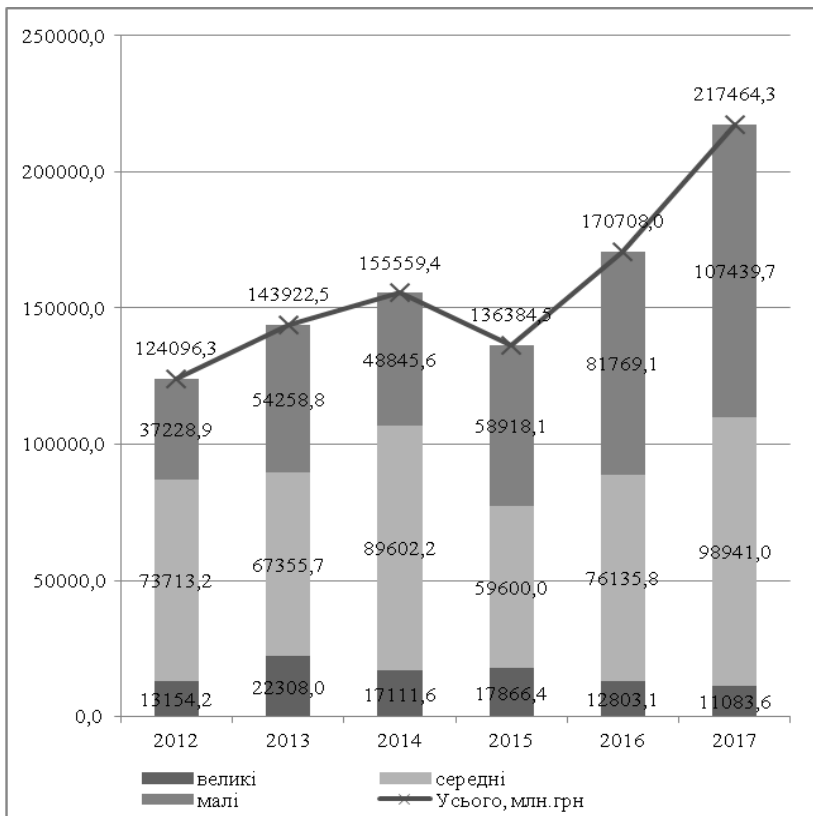

Рисунок 2 . Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) підприємств будівельної промисловості в цілому, в т. ч. з розподілом на великі, середні, малі, млн. грн. (складено за даними [15])

При цьому протягом досліджуваного періоду частка продукції будівельної промисловості, яка була виготовлена великими підприємствами, була досить низькою. Співвідношення між обсягами виробництва продукції, виготовленими середніми та малими підприємствами в 2017р. практично вирівнялось. Це свідчить про важливість підтримки малих та середніх підприємств.

Проаналізуємо кінцевий фінансовий результат, який отримали підприємства промисловості в цілому та зокрема по будівельній промисловості.

З рис. 3 видно, що протягом 2014-2017рр. підприємства будівельної промисловості отримали кінцевим результатом чистий збиток, який мав динаміку зменшення. Якщо в 2014р. чистий збиток підприємств будівельної промисловості склав 27948,8 млн. грн., то в 2017р. чистий збиток зменшився до 5259,1 млн. грн.

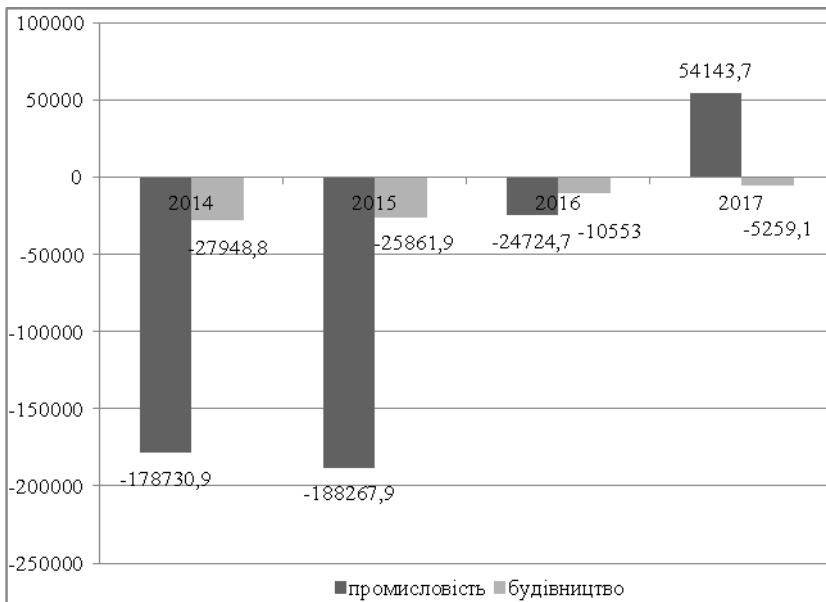

Рисунок 3. Динаміка чистого прибутку підприємств промисловості в цілому та будівельної промисловості, малі, млн. грн. (складено за даними [15])

Якщо порівнювати динаміку чистого фінансового результату по промисловості в цілому та підприємств будівельної промисловості, то можна помітити, що в 2014-2015 рр. чистий збиток по промисловості в цілому був меншим за чистий збиток підприємств будівельної промисловості, в 2016р. – чистий збиток по промисловості перевищував аналогічний показник по будівельній промисловості. В 2017р. промислові підприємства в цілому отримали чистий прибуток в розмірі 54143,7 тис. грн., тоді як в будівельній промисловості – чистий збиток в розмірі 5259,1 тис. грн.

Такі результати свідчать про скорочення частки реалізованих будівельних матеріалів у загальному обсязі реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) України, що вказує на спадаючий платоспроможний попит на продукцію галузі.

На рис. 4 наведено рентабельність операційної діяльності підприємств промисловості в цілому та підприємств будівельної промисловості.

З рис. 4 видно, що протягом 2013-2016 рр. підприємства будівельної промисловості мали збитковість операційної діяльності і лише в 2017р. діяльність була прибутковою. Разом з тим, в цілому по промисловості в результаті операційної діяльності було отримано прибуток. Отже, підприємствам будівельної промисловості варто вжити заходів щодо підвищення рівня рентабельності за рахунок зниження рівня витрат та збільшення доходів.

Фінансовий стан підприємств будівельної промисловості характеризується також станом основних засобів. Як видно з рис. 5, підприємствам будівельної промисловості варто покращувати стан основних засобів, знос яких є досить високим і в 2017р. складав 45,7%. Разом з тим, стан основних засобів підприємств будівельної промисловості є значно кращим порівняно із станом основних засобів по промисловості в цілому.

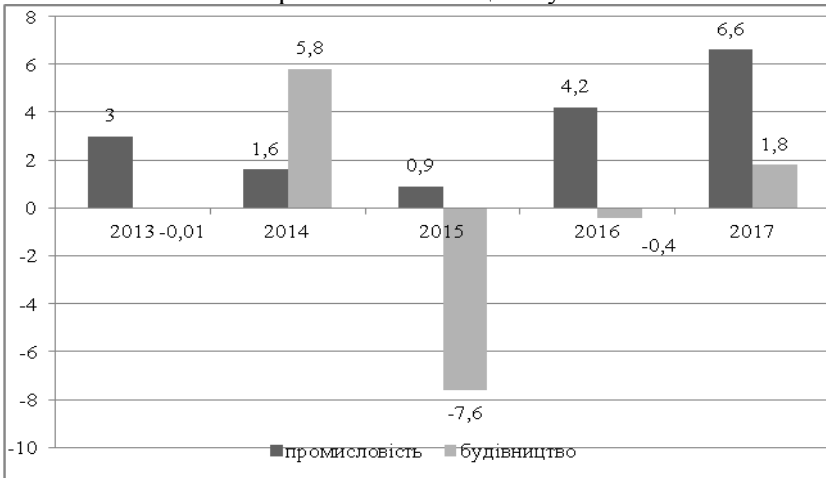

Рисунок 4 . Динаміка рентабельності операційної діяльності, % (складено за даними [15])

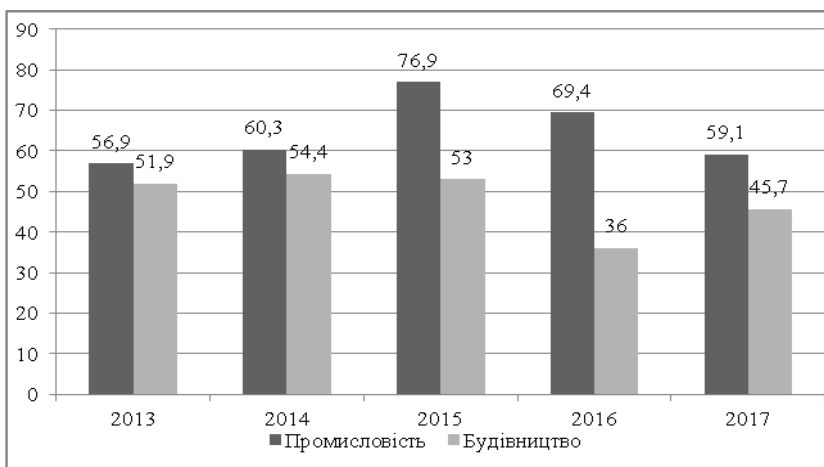

Рисунок 5 . Знос основних засобів, % (складено за даними [15])

Разом з тим, капітальні інвестиції по промисловим підприємствам в цілому є набагато вищими порівняно із капітальними інвестиціями в діяльність підприємств будівельної промисловості.

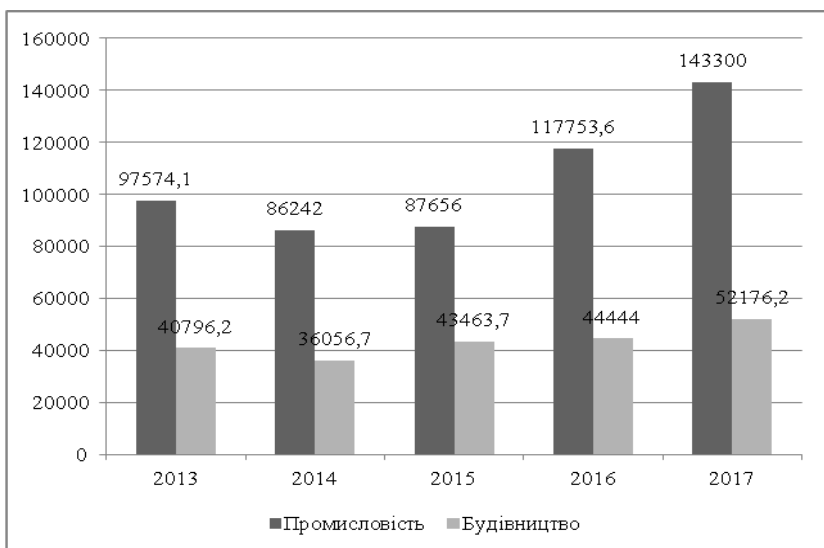

Рисунок 6. Динаміка капітальних інвестицій, млн. грн. (складено за даними [15])

Досить позитивним є те, що динаміка капітальних інвестицій підприємств будівельної промисловості є позитивною та такою, що постійно зростає з 2014 р.. Як видно з рис. 2.6, якщо в 2014 р. капітальні інвестиції склали 36056,7 млн. грн., то в 2017р. – 52156,2 млн. грн.

На рис. 7 наведено динаміку виробництва елементів конструкцій збірних для будівництва з цементу, бетону або штучного каменю, з якої видно, що в цілому по Україні виробництво елементів конструкцій збірних для будівництва з цементу, бетону або каменю штучного в період з 2011 р. по 2014 р. мало негативну динаміку зменшення. Якщо в 2011 р. підприємствами будівельної промисловості було вироблено 5299 тис. т. продукції, то в 2014 р. – 3942 тис. т. Протягом 2015-2017 рр. спостерігається незначне покращення стану виробництва збірних елементів конструкцій, проте в 2017р. промисловими підприємствами виготовлено продукції на 4698 тис. т.

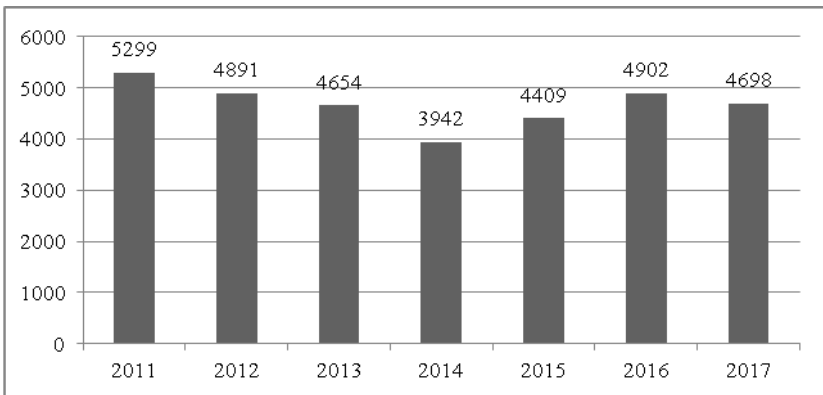

Рисунок 7. Динаміка виробництва елементів конструкцій збірних для будівництва з цементу, бетону або каменю штучного, тис. т (складено за даними [15])

Таким чином, аналіз промисловості будівельних матеріалів показав, що з 2014 р. по 2017р. спостерігається збільшення обсягів виробництва, зростання цін на будівельну продукцію, низька рентабельність підприємств і нестабільністю економічної ситуації.

Крім того, підприємствам варто покращувати майновий стан шляхом оновлення основних засобів та збільшувати обсяги інвестицій в інноваційну діяльність та діяльність, пов'язану із впровадженням енергозберігаючих технологій.

Виживати у конкурентному середовищі можуть лише ті підприємства, які мають здатність успадковувати передові практики ведення бізнесу і поширювати їх у своєму організаційному просторі, перетворюючи у «рутини», а також мають здатність своєчасно відмовлятися від тих практик, що перестали бути ефективними. Отже, підприємствам будівельної промисловості варто активізувати інноваційну діяльність. В Україні частка підприємств, які впроваджують інновації, є досить низькою і впродовж останніх п'яти років коливалась від 11,5% загальної кількості підприємств в 2010 р. до 15,2% – в 2015р. [15]. Разом з тим, частка підприємств ЄС, які впроваджують інновації, є досить високою: в Бельгії – 55,6%, Німеччині – 66,9%, Франції – 53,4%, Англії – 50,3%, Польщі – 23,1% [16]. В Україні ж частка таких підприємств складає лише 17,4%, тобто якщо в Німеччині, Англії, Франції практично кожне друге підприємство випускає інноваційну 81 продукцію або впроваджує інноваційні технології, інноваційний маркетинг, то в Україні – лише кожне шосте. Розробка інноваційних продуктів, впровадження інноваційного маркетингу є можливим без залучення значного обсягу фінансових ресурсів за умови ефективного управління та впровадження в діяльність підприємства передових методів керівництва та планування. Отже, розробка і впровадження інноваційного маркетингу у ринкових умовах є одним і головних способів підвищення конкурентоспроможності та підтримки високих темпів розвитку підприємства, і, як наслідок, збільшення рівня прибутку. Інноваційний маркетинг входить до поняття «інноваційний потенціал» – це комплекс наявних в країні інтелектуальних, технологічних, науково-виробничих ресурсів з відповідним їх інфраструктурним забезпеченням, які здатні створювати нові знання, та ефективний механізм комерціалізації. Він відображає здатність до змін, покращання, прогресу, це джерело розвитку кожного підприємства. Відповідно, маркетинг присутній у внутрішніх факторах інноваційного потенціалу та включає в себе: сегментацію ринку; цінову політику; рекламну компанію; прогнозування попиту [17].

Підприємствам будівельної промисловості для підвищення рівня ефективності діяльності варто більше уваги приділяти маркетинговим інтернет-комунікаціям. Маркетингові комунікації стають популярними з таких причин:

- більша частина користувачів Інтернет є реальними продавцями чи потенційними покупцями, тобто є суб'єктами ринкових відносин;

- Інтернет-комунікації мають технічну можливість автоматичного, достовірного оцінювання комерційної ефективності рекламного повідомлення, тому усувають найбільший недолік управління комунікаціями в реальному середовищі – неможливість такої оцінки;

- концентрований вплив на цільову аудиторію та її персоналізація за рахунок розміщення інформації на профільних сайтах, вибору географічного сегменту та часу впливу;

- комунікаційну діяльність конкурентів легше оцінювати й відслідковувати в Інтернет, ніж через традиційні засоби масової інформації;

- комунікаційна діяльність в Інтернет поєднує в собі властивості газет, журналів, телебачення, радіо, поштового розсилання, телефонного та особистого спілкування. Тобто, Інтернет є унікальним, інтегрованим каналом інформаційної взаємодії;

- маркетингові комунікації в Інтернет забезпечують здійснення зворотнього зв'язку з аудиторією через сайт чи соціальні мережі;

- маркетингові комунікації в Інтернет сприяють більш динамічному оновленню інформації, форм, способів впливу.

Залишається недооціненою роль вторинних (попутно видобутих) ресурсів як фактору економії сировини та матеріалів і підвищення конкурентоспроможності підприємства в цілому. Таким чином, складність і багатоаспектність проблеми, відсутність комплексного системного пророблення питань ресурсозбереження як фактору конкурентоспроможності підприємства, визначили актуальність проведення даного дослідження.

Для досягнення конкурентних переваг промислових підприємств пропонується впровадження нових

ресурсозберігаючих програм шляхом використання інноваційних технологій.

Досить важливо також для підприємств будівельної промисловості є вживання заходів з покращення антикризового менеджменту. Актуальним для підприємств є питання впровадження превентивного антикризового менеджменту.

Саме інноваційна діяльність промислових підприємств стає тією рушійною силою, яка здатна забезпечити конкурентоспроможність підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках. Використання сукупності інноваційних факторів-ресурсів в процесі розвитку економіки на будь-якому її рівні забезпечує перехід на якісно новий тип розвитку, який надає можливість забезпечити економічну стійкість та конкурентоспроможність.

Список джерел

1. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз / Ю. С. Цал-Цалко. – К., 2008. – 566 с.
2. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз теорія і практика / О. Я. Базилінська. – К., 2011. – 328 с.
3. Васильченко Г.В. Теоретичні аспекти дослідження поняття «управління фінансовою стійкістю» / Г.В. Васильченко // Економічний форум. – 2012. – № 2. – С. 43-47.
4. Гарасюк О.А. Удосконалення поняття управління фінансовою стійкістю / О.А. Гарасюк, К.В. Богачевська // Економіка і регіон. – 2012. – № 3(34). – С. 228-232.
5. Єлєцьких С.Я. Послідовність етапів процесу управління розвитком промислового підприємства з позицій забезпечення його фінансової стійкості / С.Я. Єлєцьких // Науковий огляд. – 2014. – № 9. – Т. 8. – С. 41-57.
6. Кузенко О.Л. Теоретичні підходи до визначення сутності управління фінансовою стійкістю підприємства / О.Л. Кузенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – № 43. – С. 152-157.
7. Русіна Ю. О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають / Ю. О. Русіна, Ю. В. Полозук // International scientific journal. - 2015. - № 2. - С. 91-94.
8. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. — 3-тє вид., перероб. і доп/ М. Я. Коробов. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. — 294 с.
9. Спіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Спіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.

10. Малюга Л. М. Управління фінансовою стійкістю підприємства / Малюга Л. М. // Вісник Донецького національного університету. Серія В. Економіка і право. – 2015. – Вип. 1. – С. 233-236.

11. Стельмашук А. М. Формування механізму управління інноваційним розвитком підприємств сфери виробництва будівельних матеріалів / Стельмашук А. М. // Інноваційна економіка. – 2015. – № 4. – С. 61-71.

12. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / С. І. Дорогунцов, В. С. Міщенко, Я. В. Коваль та ін. ; за ред. Б. М. Данилишина. – Київ : РВПС України, 1999. – 716 с.

13. Федулова Л. І. Технологічний розвиток економіки України : [монографія] / Федулова Л. І. – К. : Ін-т екон. та прогнозув., 2006. – 628 с.

14. Романчук А. Л. Оцінка сучасного стану промисловості будівельних матеріалів: «вузькі місця» та перспективи подальшого розвитку / А. Л. Романчук // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТУ. – 2012. – № 1. – С. 165–172.

15. Офіційний сайт державної Служби статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrstat.org/uk>.

16. Офіційний сайт Євростату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/>

17. Єпіфанова І. Ю. Інноваційний потенціал підприємства: сутність, складові та фактори впливу [Електронний ресурс] / Єпіфанова І. Ю., Гладка Д. О. // Економіка та суспільство. – 2018. – №14. – С. 354-360. – Режим доступу: <http://economyandsociety.in.ua/>

© Джеджула В.В., Єпіфанова І.Ю., 2019

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

- 1.1 Череп Алла Васильевна** – д.э.н., профессор
Запорожский национальный университет,
Маткаримова Лайля Кусаиновна - докторант,
Казахский национальный педагогический университет
имени Абая
- 1.2 Олейникова Людмила Григорівна** – к.е.н., с.н.с.
ДННУ «Академія фінансового управління»
- 1.3 Прокопчук Юрий Александрович** – д.т.н., доцент
Институт технической механики НАНУ и ГКАУ
- 1.4 Гельман Валентина Миколаївна** – к.е.н., доцент
Запорізький національний університет
- 2.1 М'ячин Валентин Георгійович** - к.т.н., доцент
ДВНЗ “Український державний хіміко-технологічний
університет”
- 2.2 Наumenко Наталія Юрїївна** – к.е.н., доцент
ДВНЗ "Український державний хіміко-технологічний
університет"
- 2.3 Слюта Анна Олегівна** - аспірант
ДВНЗ «Український державний хіміко–технологічний
університет»
- 2.4 Лук'ячук Олена Михайлівна** - старший викладач
Ткачук Тетяна Миколаївна - аспірантка
Одеський національний політехнічний університет
- 3.1 Хорошун Вікторія Василівна** - к.е.н., доцент
Інженерний інститут ЗНУ
- 3.2 Сітак Ірина Леонідівна** – старший викладач,
Мурашко Ірина Миколаївна - старший викладач
НТУ «Харківський політехнічний інститут»
- 3.3 Андросова Олена Федорівна** - к.е.н., доцент
Запорізький національний технічний університет

- 3.4 Костякова Анна Анатоліївна** - к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
- 4.1 Кулик Володимир Олексійович**- аспірант,
Петренко Віталій Олександрович – д.т.н., Заслужений
діяч науки і техніки України, професор
Національна металургійна академія України
- 4.2 Чернікова Наталя Миколаївна**.- к.е.н., доцент
Запорізький національний університет
- 4.3 Ходус Олег Володимирович** – магістрант
Запорізький національний університет
- 4.4 Солодухін Станіслав Володимирович** – к.е.н., доцент,
Шайтанова Євгенія Сергіївна – аспірант
Інженерний інститут Запорізького національного
університету
- 5.1 Овчарук Вадим Володимирович** - к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»,
Комарницька Ганна Омелянівна – к.е.н.
Львівський національний університет імені Івана Франка,
Коломієць Олексій Леонідович – к.е.н., докторант
Національний університет «Львівська політехніка»
- 5.2 Ткаченко Олена Вікторівна** – к.е.н., доцент
Криворізький факультет ЗНУ
- 5.3 Гнилянська Леся Йосифівна** - к.е.н., доцент,
Процик Ірина Степанівна - к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»
- 5.4 Дорошкевич Катерина Олегівна** – к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»
- 5.5 Бандоріна Лілія Миколаївна** - к.е.н., доцент,
Шуліка Вікторія Михайлівна,
Лозовська Людмила Іванівна - к.ф.-м.н., доцент
Національна металургійна академія України

- 6.1** **Дробязко Світлана Ігорівна** - к.е.н., доцент
Відкритий міжнародний університет розвитку людини
«Україна», м. Київ
- 6.2** **Степанов Денис Сергійович** – аспірант
Міжнародний університет бізнесу і права
- 6.3** **Дашко Ірина Миколаївна** – к.е.н.,
Криворізький факультет ЗНУ
Лисенко Дар'я Юрійівна – магістрант
Запорізький національний університет
- 6.4** **Апанасенко Вячеслав Сергійович** – аспірант
Одеський національний університет імені І.І.Мечнікова
- 6.5** **Мезенцева Надія Миколаївна** – к.е.н., доцент
Криворізький факультет ЗНУ
Кирику Віра Валентинівна- магістр
Запорізький національний університет
Абрамович Інна Ананієвна – к.е.н., доцент,
- 7.1** **Всрцева Аріна Олегівна** – магістрант,
Резніков Данило – магістрант
Дніпровський державний аграрно-економічний
університет
- 7.2** **Коваль Світлана Іванівна** - старший викладач,
Національний університет водного господарства та
природокористування, м. Рівне
- 7.3** **Савчук Лариса Миколаївна** – к.е.н., професор,
Савчук Роман Вячеславович – старший викладач,
Климкович Тетяна Олександрівна – старший викладач
Національна металургійна академії України
- 8.1** **Левчинський Дмитро Львович** – д.е.н., доцент,
8.2 **Кононова Олександра Євгеніївна** - к.е.н., доцент,
8.3 **Каширнікова Ірина Олександрівна** - к.е.н., доцент
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва
та архітектури»

- 8.4** **Джеджула В'ячеслав Васильович** – д.е.н., професор,
Єпіфанова Ірина Юріївна – к.е.н., доцент
Вінницький національний технічний університет
- 9.1** **Трушкіна Наталія Валеріївна** - к.е.н.
Інститут економіки промисловості НАН України (м. Київ)
- 9.2** **Левковець Наталія Петрівна**
Національний транспортний університет
- 9.3** **Дем'янчук Борис Олександрович** – д.т.н., професор
Військова академія,
Косарєв Вячеслав Михайлович – к.т.н., професор
Університет імені Альфреда Нобеля,
Обертас Вячеслав Федорович – старший викладач
Військова академія
- 9.4** **Чупайленко Олексій Андрійович** – к.т.н., доцент,
Дудник Олексій Сергійович - к.т.н., доцент
Національний транспортний університет
- 9.5** **Гнилянська Леся Йосифівна** – к.е.н., доцент,
Сай Леся Петрівна – к.е.н., доцент
Національний університет «Львівська політехніка»